

5. Срничек Н. 2019. Капіталізм платформ. М.: Изд. дом. ВШЭ ; пер. с англ.: Srnicek N. 2016. Platform Capitalism. Cambridge: Polity. Экономическая социология. Т. 20. № 1. Январь 2019.

6. What is Digital Platform? IGI Global. URL: <https://www.igi-global.com/dictionary/beusin/55829>.

7. О-Райлі Тім. ХЗ. Хто знає, яким буде майбутнє / пер с англ. Юлія Кузьменко. К.: Наш формат, 2018. 448 с.

8. Марія Алексинська, Анастасія Бастракова, Наталя Харченко. Зайнятість через цифрові платформи в Україні. Проблеми та стратегічні перспективи. Міжнародна організація праці. 2018. URL: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/15082018_ILO_report/wcms_ukr.pdf.

9. «Слуги народу» викликали Коболева та Смілянського на килим через надвисокі зарплати. 16 січня 2020. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/stalo-vidomo-yak-slugi-narodu-viklikali-koboljeva-ta-smilyanskogo-na-kilim-cherez-nadvisoki-zarplati-653089.html>.

УДК 331.1

Непомнящий І. О.

магістр,

Ковтун О. І.

к.е.н., професор кафедри економіки,

Львівський торговельно-економічний університет

м.Львів, Україна

ВЛПИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПРОБЛЕМУ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Глобалізація з кожним роком усе більше впливає на усі сфери життя. Прояви впливу глобалізації на економіку є особливо відчутними. Безумовно, не лишився осторонь цих процесів і ринок праці. Розглядаючи зайнятість населення у контексті глобалізаційних процесів перш за все слід звернути увагу на те, що глобалізація економіки впливає на ринок людського капіталу нашої країни у двох аспектах: прямо через міграційні потоки та посилення попиту на робочу силу з боку транснаціональних компаній, що спричиняє поступову інтеграцію національного ринку праці в глобальний; та опосередковано через різноманітні канали і чинники, до яких насамперед слід віднести прямі іноземні інвестиції і міжнародну торгівлю, зміну курсу національної валюти, зміну

цін на міжнародних ринках на товари і послуги, що посідають важливе місце в українському експорті (особливо метал, продукція сільського господарства тощо) тощо, а відтак через чистий експорт, його зростання, або скорочення, на зростання або скорочення попиту на трудові ресурси на ринку робочої сили, і у підсумку на зайнятість населення країни, і в випадку негативних її трендів на зростання трудової міграції, що, нажаль, характерно і боляче для України.

Міжнародна трудова міграція є одним із найскладніших питань глобальної економіки, яке стосується проблеми використання людського ресурсу та забезпечення його економічного відтворення завдяки вирішення проблеми зайнятості в суспільному виробництві. Причинами міграції робочої сили є фактори як економічного, так і неекономічного характеру. До причин неекономічного типу належать: політичні, національні, релігійні, расові, сімейні та ін.

Сьогодні і в умовах глобалізаційної лібералізації міграційних процесів спонукальним фактором міжнародної трудової міграції з України є вивезення капіталу і відсутність, з одного боку, стимулів, з іншого, бажання власників капіталу і доходів від нього, їх реінвестувати в розвиток національної економіки. При цьому міграційні потоки з України через неможливість знайти роботу за фахом з адекватною до цін на споживчому ринку заробітними планами охоплюють як робітників, так і службовців, спеціалістів, учених.

Так, за даними соціологічного моніторингу, який щорічно проводиться Інститутом соціології НАНУ, на запитання, чи маєте ви або хтось із членів вашої сім'ї досвід тимчасової роботи за кордоном, у 2012 р. ствердно відповіли 13,7 % опитаних, а в 2018 р. — 25,2 %. Водночас свій намір найближчим часом виїхати на роботу за кордон у 2014 р. висловили 7,4 %, а в 2018 р. — вдвічі більше — 14,3 %. Із метою оцінки масштабів і вивчення характеристик трудової міграції українців за кордон Державна служба статистики України в 2008, 2012 і 2017 рр. проводила опитування понад 20 тис. домогосподарств. Відповідно до отриманих даних, хоча б раз виїздили за кордон з метою заробітку протягом 2,5 років до опитування або працювали за кордоном на момент його проведення у 2008 р. 1,5 млн осіб, тобто 5,1 % працездатного населення, у 2012 р. — 1,2 млн (3,4 %) громадян у віці 15—70 років, у 2017 р. — 1,3 млн (4,5 %) [1].

Слід також зазначити, що міграція робочої сили в умовах і під впливом глобалізації — явище складне і неоднозначне, вона мо-

же здійснювати не тільки негативний вплив, зокрема, через відтік найбільш кваліфікованих кадрів і зменшення податкової бази для формування необхідних обсягів «соціального податку» до Пенсійного фонду для забезпечення виплат теперішнім пенсіонерам, а також для формування доходної частини місцевих бюджетів за рахунок податку на доходи фізичних осіб тощо, але і позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країн таких, як Україна, які «постачають» робочу силу закордон, в інші країни. З одного боку вона дає можливість вирішити проблему зайнятості населення України, хоч і закордоном, а відтак зменшити навантаження на фонди соціального страхування від безробіття і державний бюджет загалом, сприяє надходженню колосальних потенційних інвестицій у вигляді зароблених коштів трудовими мігрантами, які переказують чи привозять їх на батьківщину при поверненні і затим вкладають в житлове будівництво, в започаткування чи розвиток власної справи, освіту дітей і на збільшення попиту на внутрішньому споживчому ринку. А це, у підсумку, стимулюватиме вітчизняну економіку до зростання за принципом видаткового мультиплікатора згідно теорії Дж. М. Кейнса, яка стверджує, що зростання сукупного суспільного попиту є тим ключовим чинником і драйвером ринкової економіки, який власне і стимулює її зростання та розвиток, що підтверджується вже понад 90-літнім успішним досвідом функціонування та розвитку змішаної ринкової економіки, яка була відроджена після глобальної кризи 1932 року.

Однак у зв'язку з тим, що держава втрачає людські ресурси, постає питання здійснення контролю за міграційним рухом, а також необхідності оцінювання реальної ситуації щодо загальної чисельності й статевовікового складу населення України. Ситуація, яка виникла на внутрішньому ринку робочої сили у зв'язку з міграцією робочої сили насамперед з України, вимагає розроблення цілеспрямованої політики регулювання експорту й імпорту праці з урахуванням глобалізаційного впливу, що сприятиме захисту національних інтересів. Для цього необхідно перейняти міжнародний досвід.

З метою мінімізації негативних наслідків глобалізації на розвиток ринку праці в Україні необхідно сприяти залученню соціальних інвестицій у розвиток людського капіталу, які безпосередньо впливають на рівень інноваційної активності, посилити державний контроль за імпортом робочої сили, захистити права українських працівників за межами країни, здійснити кардинальні заходи щодо недопущення нелегальної трудової міграції, вдосконалити міграційну політику.

Список літератури

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> .

УДК: 331.5.024.5

Новікова О. Ф.

доктор економічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи,
Інститут економіки промисловості НАН України
м. Київ, Україна

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА СТАН РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС: ПОЛІТИКА ПОДОЛАННЯ РИЗИКІВ ТА НЕБЕЗПЕК¹⁰

Щирі вітання і вдячність усім організаторам конференції та їх ідейному лідеру — Анатолію Михайловичу Колоту за те, що конференція, незважаючи на нинішні обставини, відбувається, за можливість поділитися думками і обговорити найважливіші проблеми, які сконцентровані в сфері праці та зайнятості в нинішніх умовах — впливу пандемії COVID-19 і карантинних обмежень.

За розв'язання трудових проблем у період коронакризи взяли-ся біля 20 % учасників цієї конференції. У своїй доповіді я розкрию результати наукового дослідження, яке виконується в межах реалізації проекту Національного фонду досліджень України: «Подолання соціально-економічних ризиків та небезпек у сфері праці та зайнятості України в умовах впливу пандемії COVID-19».

Велика вдячність провідним фахівцям КНЕУ імені Вадима Гетьмана за запропоновану ним «дорожню карту», яка за сприяння Фонду Еберта в Україні розміщена на сторінках солідної наукової публікації «Сфера праці в умовах глобальної соціоекономіч-

¹⁰ Публікацію підготовлено в межах реалізації проекту «Подолання соціально-економічних ризиків та небезпек у сфері праці та зайнятості України в умовах впливу пандемії COVID-19» (реєстраційний номер проекту: 2020.01/0253, Національний фонд досліджень України)